

Parlando: 1985/8-9., 41 p.

LÉPÉSRŐL - LÉPÉSRE... ZONGORÁRA, 4 KÉZRE
Sári József új négykezes zongoradarab sorozatáról
beszélget a szerzővel Ábrahám Mariann

A Zeneműkiadó kezdő zongoristák számára új négykezes zongoradarab sorozatot jelentetett meg. Alapfokon kevés közös muzsikálásra alkalmas művet találunk. A kiadvány hézagpótló szerepe mellett még egy ritka feladatot is teljesít: lehetővé teszi, hogy a kisgyermek saját világának keretei között összetettebb zenei élmények aktív részese legyen.

Milyen célkitűzés készítette a darabok megírására?

A sorozatot leányom Andrea „rendelte”, és én örömmel teljesítettem kérését. Rendkívül fontosnak tartom, hogy a zenével való első találkozás tartalmas élményt adjon. Ha négykezeset játszik egy gyerek, lehetőség kínálkozik arra, hogy az ő egyszerű szólamát bonyolultabb zenei anyag egészítse ki, és hozzásegítse ahhoz, hogy zongorázás közben ne csak hangszeres technikai-mechanikai tennivalók kössék le figyelmét. Sokkal izgalmasabb zenei világban mozoghat, mint amire felkészültsége alkalmassá teszi. Ebben a négykezes gyűjteményben a második szólam nehezebb. Játshatja magasabb osztályos növendék, vagy akár a tanár is. Önmagában egyik szólam sem mond sokat, de kerülöm a műfaj megszokott szerkesztésmódját. Itt nincs fontos és kevésbé fontos, magas és mély regiszter szerinti tagolódás. A szólamok mellérendelt viszonyban vannak egymással, és mind térben, mind akusztikailag úgy szövődnek össze, hogy nem lehet tudni, melyiket ki játsza. Hangzásban egymásra utaltak és a négy kéz úgy jelenik meg egészként, hogy értelmetlen, ha valami lemarad. Céloom az, hogy a gyerek ne külön hallgassa a szólamokat. Nehezebben válik szerves egésszé a hangzás, és rossz beidegzéshez vezet, ha a kezek mindég egymástól túl távol, két síkban mozognak.

Sári József zeneszerző

Tanítottam a darabokat, és azt tapasztaltam, hogy egy év múltán, mire a gyerek a sorozatot nagyjából végig játssza, a nehezebb második szólamot is le tudja zongorázni. Óhatatlanul fülébe kerül az is. Ha nem ismerné meg alaposan, állandóan eltévedne a sajátjában!

A szólamok játéka megköveteli a partnerrel való igazi „társas viszonyt”. Alkalmazkodni kell egymáshoz, közel menni, vagy éppen eltávolodni és helyet adni, ha útban van a másik játékos keze. A nehezebb szólam ritmikája élő zenei élménnyé válik, így emlékei alapján sok nehéz dologgal, mint ismerőssel találkozik később, amikor megtanulja megnevezni.

Szenzációs ötlet! Ily módon a legegyszerűbb zongorázni való háttérben levő bonyolult ritmusokat, dallamfordulatokat sajátjaként raktározza el a gyerek, mert az ő játékanak, darabjának részeként ismeri meg.

A sorozat másik célkitűzése annak a zenei feladatnak manuális megoldása, hogy a két kézre elosztott dallamot simán, törésmentesen tudjuk megszólaltatni. A vonalat bármelyik kéz úgy vigye tovább, hogy a kézváltás „magánügy” maradjon. Ne zavarja a zene hallgatását. Dinamikát, tempót alig jelöltem, mindenkinek kedve és elképzelése szerint működhet a fantáziája a darabok zenei karakterének megszólaltatása érdekében. Beszédszerű kifejezést szeretnék, gondolat közlése legyen a cél. A ritmust beszéltetni kell, a lento-libero-t szabadon, de annál magabiztosabb tartással a giusto-t! A gyermek is le tudja mondani saját világa eseményeit. A „Panaszdal” c. darab pl. teljesen értelmetlen, ha nem „panaszodik”. Egyáltalán, minden olyan előadói magatartás hiányos, melyben nincs személyes mondanivaló.

12. Klage lied · Panaszdal

The image displays a musical score for a piece titled "12. Klage lied · Panaszdal". The score is presented in two systems, each with two staves. The top system includes a treble clef staff with a tempo marking of "lento" and a dynamic marking of "mf", and a bass clef staff with a dynamic marking of "p". The music is in 5/4 time. The first system shows a vocal line in the treble and a piano accompaniment in the bass. The second system continues the vocal and piano parts. The score is written in a standard musical notation style with various notes, rests, and dynamic markings.

A tartott, feszes ritmus koncentrációs kérdése, bár ez az egész sorozatban alapvető igény. E téren sok tennivalója van a tanárnak. Az a tapasztalatom, hogy a gyerekek az összetettebb feladatokra alig-alig tudnak folyamatosan odafigyelni.

A „Szerzetesek” c. darabban új ötlettel próbáltam a figyelem élménnyel való kitöltését elérni. A gyerek először csak saját szólamának kottaképét kíséri figyelemmel, később tudatosodik benne, hogy a szólam fölé írt ritmus fedí a már lejátszott változatot. A variáns hosszú hangja így időbelileg megtöltődik, és valóságossá válhat a nyújtott, éles és szinkópa ritmusa.

17. Mönche · Szerzetesek

lamentoso

The image shows a musical score for a piece titled "17. Mönche · Szerzetesek". The tempo/mood is marked "lamentoso" and the dynamic is "mf". The score is in 4/4 time and consists of two systems of piano accompaniment. The first system has two staves (treble and bass clef). The second system also has two staves. The music features various ornaments and fingerings indicated by numbers 1, 2, and 3 above notes.

Ez is egy újszerű tanítási mód; a hosszú hangokba való belesietés a későbbiek folyamán is sokszor eredményez bizonytalan, türelmetlen, nyugtalan előadást. Tudatos törekvése-e a sorozatnak a növendék szellemi, érzelmi világának fokozatos kibontása?

Mindenképpen. amit csinálok, annak funkciója kell legyen. Hiszek abban, hogy a zeneszerzés is kommunikáció, gondolatok átadása, közlés. Ha az előadó a szerző közlését nem „hallja ki” a darabból, akkor a hallgató sem ért semmit. Az alkotónak a korszellemmel kapcsolatban kell lenni, de az az idő már elmúlt, amikor a zeneszerző csak addig nem használt fordulatokat, harmóniakat alkalmazhat. A mi századunk a vajúdas kora, és látszatra csak eszközgyűjtő munka folyik. Épületek eddig alig születtek, de jó lenne a megtalált köveket most már összerakni. Ma inkább azt kérdezzük magunktól, hogy mit lehet a rendelkezésre álló eszközökből felhasználni. A XX. század „fegyvertárába” a hármashangzat és az oktáv is beletartozik, mert minden tudatos kiszámítást sokkal-sokkal mélyebben lévő belső indíttatás kell, hogy irányítson. Én a maximálisan tudatosan szerkesztett darabnál sem tudom a zenei intuíciót nélkülözni! Szükséges, hogy ami létrejön, azt a zenei-formai kohéziós erő össze is tartsa.

Ezekben a kis darabokban a disszonanciák inkább jellegzetes színek, tehát ne szóljanak keményen. Olyan szép, nem erőszakolt összefüggéseket akartam kitalálni, amik a háttérben egybefogják a dolgokat. A tudatos szálakat nem fontos látni, mint ahogy a bábjátéknál sem fontos, hogy lássuk a figurákat

sokszor rafinált, bonyolult módon mozgató drótokat. Csak azt tartom fontosnak, hogy ami ily módon előáll, annak közlő ereje legyen, hátha másban is elindít egy gondolatot. Azért idézem a sorozat elején Kosztolányit, mert osztom a nézetét: apróságok is eredményezhetik a „nagy megvilágosodást”, ha távoli világokba tudnak besugározni.

„Tudjuk mi rég, mily könnyű,
mit mondanak nehéznek,
és mily nehéz a könnyű,
mit a medvék lenéznek”.

(Kosztolányi)